

Trygga i församlingen - Riktlinjer för att förebygga sexuella trakasserier, kränkande handlingar och ovälkommet bemötande

Frikyrklig Samverkan (FS) är en samarbetsorganisation för ett halvt dussin frikyrkosamfund i Svenskfinland. FS:s medlemssamfund bedriver verksamhet både i Finland och utomlands. Den regelbundna verksamheten här hemma utgörs bland annat av gudstjänster, söndagsskola, scouting, veckosamlingar, bibelstudier, caféverksamhet, kurser, fortbildning och konferenser. Sommarens läger är fortsättningsvis en viktig verksamhetsform som samlar hundratals barn och unga varje sommar. Frikyrkosamfunden har redan från att de bildades bedrivit mission i många länder. De senaste decennierna har FS genom sina medlemssamfund koordinerat statliga biståndsmedel fördelat på många olika projekt i flera världsdelar. I all verksamhet, om det sedan sker i Finland eller utomlands, är det människor som möts och samarbetar på olika plan. Här finns personer av olika kön och bakgrund, med olika uppgifter och ställning i kyrka och samhälle.

Under de senaste åren har det visat sig att inte kyrkor och församlingar, varken i Finland eller utomlands, kan garantera hundra procentig trygghet för de mest utsatta, barn, unga och kvinnor. Vittnesmål om sexuella trakasserier och ovälkomna närmanden tvingar också frikyrkoförsamlingarna att göra upp med en väckelsekristen sexuell renhetskultur eller helighetskultur, som i praktiken inneburit att ingen kunnat eller velat tro att övergrepp skulle kunna ske. Det har i sin tur lett till en tystnadskultur som förhindrat åtgärder från att vidtas.

Den internationella #metoo-rörelsen, med förgreningar också i vårt land (#dammenbrister m.fl.) har gett röst åt tusentals kvinnor som upplevt olika former av kränkningar och övergrepp. En del av dessa röster kommer från kyrkliga sammanhang, där tryggheten och respekten för en människas integritet uppfattas som självklar. En människa som upplever att ens sexuella och personliga integritet har kränkts reagerar ofta med skamkänslor och tystnad. Församlingars oförmåga att hantera sexuella övergrepp kan leda till offren inte får den hjälp de behöver och att förövaren går fri. Därför behövs gemensamma riktlinjer och fortsatta samtal om hur vi tillsammans kan förhindra att övergrepp sker, hjälpa offren och ställa förövare till svars.

Frikyrklig Samverkans styrelse har mot denna bakgrund beslutat att ta fram riktlinjer som stöder medlemssamfunden, deras församlingar och medarbetare att skapa trygga möten och verksamhetsformer. Riktlinjerna tjänar också som bas för samarbetet inom mission och utvecklingssamarbete. Numera förutsätter utrikesministeriet att varje samarbetspartner gör upp riktlinjer för att säkra trygga möten och trygga arbetsplatser för alla.

Styrelsen understryker att man har nolltolerans mot sexuella trakasserier, kränkande handlingar och ovälkommet bemötande inom all verksamhet i föreningen.

Material

Den arbetsgrupp som Frikyrklig Samverkans styrelse tillsatt har bekantat sig med material som kyrkor och ekumeniska organisationer tagit fram i denna fråga. Arbetsgruppen rekommenderar att FS:s medlemssamfund bekantar sig med och använder sig av det material som tagits fram av Sveriges kristna råd, Equmeniakyrkan och Domkapitlet i Borgå stift. Dessutom är det skäl att känna till Finlands lagstiftning som berör dessa frågor. Nedan följer några citat ur och länkar till de aktuella dokumenten.

”Sexuella övergrepp i kyrkliga miljöer är ett allvarligt och länge försummat problem. Att vi som enskilda kristna och kyrkor reagerar tydligt mot sexuella övergrepp och trakasserier är en avgörande trovärdighetsfråga. Kyrkorna måste kunna erbjuda trygga miljöer där ingen ska behöva känna sig utsatt för sexuella övergrepp, som vi definierat som ”varje slag av ovälkommet sexuellt uppträdande i ord eller handling”. Ur förordet till **Sveriges Kristna Råds material** *Ekumeniska riktlinjer vid sexuella övergrepp i kyrkliga miljöer*. <https://www.skr.org/wp-content/uploads/2012/09/riktlinjer-vid-sexuella-overgrepp-i-kyrkliga-miljoer.pdf>

”Det viktigaste arbetet för verksamhet både nationellt, regionalt och lokalt, är att förbygga att övergrepp sker. Verksamheten bör på varje nivå organiseras så att riskerna minskar. Varje enskild persons och ledares agerande och ställningstagande är också nödvändiga för att arbetet ska lyckas.” Ur **Equmeniakyrkans material** *Trygga tillsammans*. <https://equmeniakyrkan.se/wp-content/uploads/2017/04/Trygga-tillsammans-riktlinjer.pdf>

Domkapitlet i Borgå stift har 2018 godkänt ett ”*Handlingsprogram 2019 för bemötande och förebyggande av övergrepp och trakasserier inom kyrka och församling*”. Materialet utgår från begreppen människosyn, självkänsla och makt. Här finns material i såväl förebyggande syfte som handlingsprogram när någon blivit utsatt för övergrepp eller ovälkomna handlingar. ”I allt liv och all verksamhet i kyrkan bör finnas respekt för livet och för varje människas värde och självbestämmande över sin egen kropp. Detta är särskilt viktigt att påminna om när det gäller människor som på grund av ålder, livssituation, sjukdom eller handikapp inte själva kan bevaka sina rättigheter.” Ur inledningen till handlingsprogrammet: <https://www.borgastift.fi/uploads/2019/03/12524d98-borga-stift-handlingsprogram-2018-11.3.19.pdf>

Lista på finländska lagparagrafer gällande sexuella trakasserier

Följande lagparagrafer är hämtade ur ”Handbok för att förebygga och ingripa i sexuella trakasserier i skolor och läroanstalter”:

- Barnskyddslag (417/2007) 25 §
- Strafflag (39/1889)
- Arbetarskyddslag (738/2002)
- Lag om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986) 8 d §
- Lag om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn (504/2003) 3 §

Vi hoppas att FS:s medlemssamfund och deras församlingar bekantar sig med och använder sig av det material som kort presenterats här och fortsätter samtala om och vidta åtgärder som skapar trygga församlingar för alla t.ex. genom att ta göra tydliga uttalanden mot sexuella trakasserier, kränkande behandlingar och ovälkommet bemötande, avtal med arbetstagare om att förbinda sig till detta etc.

Arbetsgruppen
Jan Edström
Catarina Ekman-Niemi-Kaja
Mona Groop-Sjöholm
Kerstin Sivonen